

2019/2192(INI)

22.6.2020

NÁVRH SPRÁVY

o revízií usmernení pre transeurópsku dopravnú sieť (TEN-T)
(2019/2192(INI))

Výbor pre dopravu a cestovný ruch

Spravodajca: Jens Gieseke

OBSAH

	strana
NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU	3
DÔVODOVÁ SPRÁVA.....	7

NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

o revízii usmernení pre transeurópsku dopravnú sieť (TEN-T) (2019/2192(INI))

Európsky parlament,

- so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1315/2013 z 11. decembra 2013 o usmerneniach Únie pre rozvoj transeurópskej dopravnej siete¹,
 - so zreteľom na svoje legislatívne uznesenie zo 17. apríla 2019 o návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje Nástroj na prepájanie Európy (NPE)²,
 - so zreteľom na svoje uznesenie z 25. októbra 2016 o zlepšení prepojenia a dostupnosti dopravnej infraštruktúry v strednej a východnej Európe³,
 - so zreteľom na svoje uznesenie z 11. decembra 2018 o vojenskej mobilite⁴,
 - so zreteľom na svoje uznesenie z 15. januára 2020 o európskom ekologickom dohovore⁵,
 - so zreteľom na osobitnú správu Európskeho dvora audítorov č. 10/2020 s názvom Dopravné infraštruktúry EÚ: potreba rýchlejšej realizácie megaprojektov, aby sa včas prejavili účinky siete⁶,
 - so zreteľom na situačnú správu Európskeho dvora audítorov č. 09/2018 z 6. decembra 2018 s názvom Na ceste k úspešnému odvetviu dopravy v EÚ: problémy, ktorými sa treba zaoberať⁷,
 - so zreteľom na článok 54 rokovacieho poriadku,
 - so zreteľom na správu Výboru pre dopravu a cestovný ruch (A9-0000/2020),
- A. keďže moderná multimodálna dopravná infraštruktúra má zásadný význam pre fungovanie vnútorného trhu a pre prepojenie a konkurencieschopnosť EÚ a zároveň je prvkom umožňujúcim udržateľnú, inteligentnú a bezpečnú mobilitu;
- B. keďže transeurópska dopravná sieť (TEN-T) zabezpečuje hospodársku, sociálnu a územnú súdržnosť a prístupnosť v celej EÚ a jej regiónoch, čím stimuluje hospodársky rast a zamestnanosť, podporuje digitalizáciu, bojuje proti zmene klímy

¹ Ú. v. EÚ L 348, 20.12.2013, s. 1.

² Prijaté texty, P8_TA(2019)0420.

³ Ú. v. EÚ C 215, 19.6.2018, s. 152.

⁴ Prijaté texty, P8_TA(2018)0498.

⁵ Prijaté texty, P9_TA(2020)0005.

⁶ https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR20_10/SR_Transport_Flagship_Infrastructures_SK.pdf.

⁷ https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/LR_TRANSPORT/LR_TRANSPORT_SK.pdf.

a zvyšuje odolnosť;

- C. keďže členské štáty sa zaviazali dokončiť základnú sieť TEN-T do roku 2030 a súhrnnú sieť do roku 2050;
- D. keďže politika TEN-T by mala podporovať zavádzanie inovačných dopravných riešení v celej EÚ, nízkoemisné riešenia mobility a alternatívne palivá;

TEN-T pripravená na budúcnosť

1. zdôrazňuje pridanú hodnotu multimodálnych koridorov základnej siete, ktoré pokrývajú hlavné toky cestujúcich a nákladu medzi členskými štátmi a v rámci nich; ich včasné dokončenie považuje za nevyhnutné, pričom odstránenie úzkych miest a chýbajúcich prepojení musí byť prioritou najmä v cezhraničných častiach siete;
2. považuje za dôležité ďalej rozvíjať sieť TEN-T so zameraním na prepojenie základnej a súhrnnej siete vo vidieckych, okrajových a najvzdialenejších regiónoch a na ostrovoch; zdôrazňuje, že by sa nemali robiť žiadne zásadné zmeny máp; vyzýva Komisiu, aby prevzala všetky úpravy stanovené v revízii Nástroja na prepájanie Európy (NPE)⁸;
3. naliehavo vyzýva Komisiu, aby v rámci TEN-T stanovila ako prioritu plné zavedenie alternatívnych palív pre všetky druhy dopravy vrátane rozvoja príslušných technológií, infraštruktúry nabíjacích a čerpacích staníc, noriem bezpečnosti, ochrany a interoperability a regulačného rámca pre alternatívne palivá;
4. zdôrazňuje, že treba ďalej podporovať dopravné spojenia v mestských uzloch, prístavoch, letiskách a multimodálnych platformách, aby sa zabezpečil plynulý, efektívny, inteligentný a udržateľný systém mobility v osobnej doprave a logistike nákladnej dopravy, a tým sa podporil účinný prechod na iné druhy dopravy;
5. zdôrazňuje, že inovácie a digitalizácia zohrávajú kľúčovú úlohu pri zvyšovaní bezpečnosti dopravy a jej dekarbonizácii; zdôrazňuje, že je potrebné, aby TEN-T podporila inovatívne digitálne aplikácie vo všetkých druhoch dopravy vrátane inteligentných dopravných systémov, Európskeho systému riadenia železničnej dopravy (ERMTS), monitorovacieho a informačného systému pre loďnú dopravu, riečnych informačných služieb a systémov riadenia letovej prevádzky (Výskum manažmentu letovej prevádzky jednotného európskeho neba);
6. poukazuje na to, že inteligentné a autonómne riešenia mobility začínajú byť komerčne životaschopné a že modernizácia príslušnej dopravnej a digitálnej infraštruktúry v rámci TEN-T sa musí urýchliť a zároveň sa musí zabezpečiť cezhraničná interoperabilita;
7. zastáva názor, že normy platné pre infraštruktúru v celej sieti sú predpokladom skutočného európskeho jednotného dopravného priestoru; považuje za dôležité zmodernizovať existujúcu infraštruktúru vzhľadom na technologický pokrok, zvýšenie kapacity a potrebu posilniť jej odolnosť voči vplyvom kríz, napríklad pandémií;

⁸ Predovšetkým úpravy uvedené v časti III prílohy (k legislatívnemu uzneseniu Európskeho parlamentu o návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje Nástroj na prepájanie Európy (NPE)).

Financovanie, riadenie a dohľad

8. zdôrazňuje, že na zabezpečenie dostatočných investícií do infraštruktúry TEN-T je nevyhnutné, aby všetky príslušné fondy EÚ (NPE, InvestEU, európske štrukturálne a investičné fondy, Horizont Európa atď.) a úvery Európskej investičnej banky boli prispôbené špecifickým potrebám dopravného odvetvia a aby sa členské štáty zaviazali k riadnemu financovaniu; vyzýva Komisiu, aby posilnila synergie medzi príslušnými nástrojmi EÚ nad rámec NPE (napr. Európsky fond regionálneho rozvoja) a aby okrem toho optimalizovala využívanie nástrojov kombinovaného financovania s cieľom prilákať súkromných investorov a vyvolať pákový efekt v súvislosti s financovaním z verejných zdrojov;
9. je hlboko znepokojený prieťahmi pri cezhraničných projektoch, ktoré bránia vytvoreniu plynulých koridorov základnej siete v stanovenom čase; vyzýva členské štáty, aby splnili svoje povinnosti týkajúce sa svojich častí siete a zabezpečili účinné administratívne postupy, a naliehavo ich vyzýva, aby zvýšili úroveň digitalizácie administratívnych procesov;
10. vyzýva Komisiu, aby zintenzívnila svoj dohľad nad realizáciou siete TEN-T posilnením príslušných nástrojov a úlohy európskych koordinátorov pri riadení koridorov; vyzýva Komisiu, aby objasnila, ako sa majú vykladať pravidlá a požiadavky na účely hodnotenia, podávania správ a posudzovania oprávnenosti;

Druhy dopravy

11. poukazuje na to, že v rámci TEN-T je dôležité zabezpečiť kvalitnú cestnú infraštruktúru, a žiada opatrenia na ďalšie zlepšenie bezpečnosti cestnej premávky v súlade s víziou nulovej úmrtnosti na cestách a na zachovanie prevádzkovej bezpečnosti počas celého životného cyklu citlivej infraštruktúry;
12. poukazuje na potenciál nových a aktívnych spôsobov prepojenej mobility v mestskej a miestnej doprave osôb a tovaru; vyzýva Komisiu a členské štáty, aby úzko spolupracovali s regiónmi a mestami pri zlepšovaní posledných úsekov infraštruktúry a intermodálnych spojení v rámci celej transeurópskej dopravnej siete, a tým umožnili plynulejšie a efektívnejšie využívanie infraštruktúry a služieb;
13. opakovane pripomína zásadnú úlohu železničnej dopravy pri dekarbonizácii dopravy; domnieva sa, že podpora presunov na iné druhy dopravy a efektívnej železničnej dopravy, najmä v cezhraničných situáciách, musí byť pre TEN-T prioritou a mala by sa dosiahnuť úplným zavedením ERTMS, odstránením prekážok v sieti, zabezpečením prepojenia a interoperability a optimalizáciou koridorov železničnej nákladnej dopravy v súlade s dopytom;
14. zdôrazňuje význam vnútrozemskej vodnej dopravy ako udržateľného spôsobu dopravy a potrebu zabezpečiť kapacitu, kvalitu a dobrú splavnosť vodných ciest, ako aj bezproblémové prepojenia medzi prístavmi základnej a súhrnnej siete a železničnými a cestnými sieťami; žiada, aby sa podnikli kroky na zavádzanie inovatívnych a udržateľných riešení v tomto odvetví;
15. zdôrazňuje úlohu, ktorú zohrávajú námorné spojenia vysokej kvality v medzinárodnom

a vnútornom obchode EÚ; domnieva sa, že účelom piliera námorných diaľnic je uľahčiť využívanie príbrežných námorných spojení a služieb založených na potrebách ako udržiavateľného doplnku pozemnej dopravy, uľahčiť spoluprácu námorných prístavov a zlepšiť ich prepojenie s vnútrozemím, ako aj podporovať rozvoj a zavádzanie čistých a alternatívnych palív (na základe posúdenia vplyvu) a energeticky efektívnych riešení pre námornú dopravu;

16. zdôrazňuje, že letecká doprava má zásadný význam z hľadiska prepojenia EÚ na celosvetovej úrovni, ako aj v rámci Únie vrátane jej okrajových regiónov; považuje TEN-T za dôležitý nástroj na zrýchlenie zavádzania alternatívnych palív v tomto sektore poskytnutím potrebnej kapacity na letiskách v základnej a súhrnnej sieti;

Strategické smerovanie

17. vyzdvihuje strategickú hodnotu, ktorú má pre EÚ zachovanie úzkeho dopravného prepojenia s tretími krajinami v rámci TEN-T a zlepšenie začlenenia západného Balkánu; považuje za vhodné rozšíriť svoje dopravné spojenia TEN-T na kandidátske krajiny, krajiny južného Stredozemia a Východného partnerstva a na Áziu na základe noriem EÚ a zásady reciprocity; vyzýva Komisiu, aby venovala osobitnú pozornosť hraniciam v Európe a monitorovala vplyv vystúpenia Spojeného kráľovstva na pohraničné regióny;
18. uznáva úlohu TEN-T pri posilňovaní vojenskej mobility v celej EÚ; trvá na tom, aby sa časti siete označené za vhodné na vojenskú mobilitu rozvíjali prísne v súlade so zásadou dvojitého použitia; naliehavo žiada Komisiu, aby vypracovala plány na ochranu strategickú infraštruktúry a TEN-T ako celku;
19. poveruje svojho predsedu, aby postúpil toto uznesenie Rade, Komisii a vládam a parlamentom členských štátov.

DÔVODOVÁ SPRÁVA

Hlavným cieľom spoločnej dopravnej politiky EÚ je vytvoriť spoločný dopravný priestor v celej Európe. Hlavným politickým nástrojom na dosiahnutie tohto cieľa je politika transeurópskej dopravnej siete (TEN-T). Zaoberá sa realizáciou a rozvojom celoeurópskej siete železničných tratí, ciest, vnútrozemských vodných ciest, námorných trás, prístavov, letísk a železničných terminálov. Snaží sa nájsť a korigovať nedostatky a odstrániť nepriepustné miesta a technické prekážky, aby sa posilnila celková sociálna, hospodárska a územná súdržnosť v EÚ.

Hoci sa v posledných rokoch dosiahol pokrok, je potrebná revízia. Od poslednej revízie totiž došlo k nepredvídaným zmenám, ktoré ovplyvňujú odvetvie dopravy, a ukázalo sa tiež, že niektoré koridory základnej siete budú oneskorené a hrozí, že nebudú dokončené v stanovenom termíne.

Je mimoriadne dôležité modernizovať európsku multimodálnu dopravnú infraštruktúru a zaistiť jej pripravenosť na budúcnosť, aby sa zabezpečilo fungovanie vnútorného trhu EÚ, konkurencieschopnosť EÚ a aby sa podporil prechod na inteligentnú, udržateľnú, efektívnu a bezpečnú mobilitu.

Je dôležité pripomenúť, že existujúce právne predpisy netreba dramaticky meniť. Najmä návrh základnej siete by nemal prejsť žiadnymi zásadnými zmenami, aby sa neohrozilo jej dokončenie v plánovanom termíne do roku 2030. V záujme lepšej súdržnosti Nástroja na prepájanie Európy (NPE) a TEN-T by sa mali v nových mapách TEN-T prevziať úpravy uvedené v časti III prílohy k revízii NPE¹. Tieto úpravy sú potrebné na lepšie pochopenie a zvýšenie transparentnosti súčasných trás koridorov a na zabezpečenie toho, aby sa v novej sieti TEN-T zohľadnili a vyriešili chýbajúce (cezhraničné) prepojenia a úzke miesta. Včasné dokončenie chýbajúcich prepojení a odstránenie úzkych miest je nevyhnutným predpokladom úspechu európskej dopravnej politiky. Zároveň je tiež dôležité monitorovať a vyhodnocovať už vybudovanú infraštruktúru, aby sa zaistila jej efektívnosť a kapacita. Treba zabezpečiť, aby bola základná sieť dokončená do roku 2030.

Na zabezpečenie efektívnosti európskych dopravných sietí je dôležité, aby sa dali systémy mobility pre osobnú dopravu a logistiku nákladnej dopravy používať bezpečne, efektívne a plynulo. Preto by sa mali podporovať dopravné spojenia v mestských uzloch, prístavoch, na letiskách a platformách. Pre celkovú efektívnosť siete TEN-T má veľký význam infraštruktúra na posledných úsekoch. Komisia aj členské štáty preto musia úzko spolupracovať s regiónmi a mestami na zlepšení týchto častí infraštruktúry, aby sa znásobil rozsah využitia siete.

Zásadnou zmenou novej siete TEN-T musí byť integrácia infraštruktúry pre alternatívne palivá. Začlenením infraštruktúry pre alternatívne palivá do všetkých druhov dopravy sa môže podporiť úplné zavádzanie alternatívnych palív, čo môže pomôcť pri riešení existujúceho problému ponuky a dopytu. TEN-T a avizovaná revízia smernice o infraštruktúre pre alternatívne palivá musia byť navzájom prepojené.

¹ [P8_TA\(2019\)0420](#).

V centre nadchádzajúcej TEN-T musí byť podpora digitalizácie a inovácií všetkých druhov dopravy. Digitálny prechod umožňuje zvýšiť bezpečnosť, udržateľnosť a efektívnosť dopravy. V uplynulých rokoch sa už dosiahol pokrok v oblasti inteligentných dopravných systémov (IDS), Európskeho systému riadenia železničnej dopravy (ERMTS), monitorovacieho a informačného systému pre lodnú dopravu (VTMIS), riečnych informačných služieb (RIS) a systémov riadenia letovej prevádzky (SESAR). Aby bolo uplatňovanie a zavádzanie digitálneho riešenia účinné, musí byť jednotné a riadne koordinované v celej EÚ. V revízii TEN-T by sa mala zohľadniť aj inteligentná a autonómna mobilita. TEN-T musí zabezpečiť vybudovanie alebo rozšírenie potrebnej infraštruktúry a zaistiť cezhraničnú interoperabilitu.

Kríza COVID-19 ukázala, aká kľúčová je fungujúca a dobre prepojená infraštruktúra pre dopravu tovaru a cestujúcich. Ukázala tiež hodnotu dopravy pre hospodárstvo ako celok. Je preto dôležité vybaviť sieť tak, aby bola odolnejšia voči novým rizikám a krízam. Toto nevyhnutné zvýšenie odolnosti treba vnímať v kontexte celkovej strategickej autonómie EÚ a európskych bezpečnostných politík.

Novým rozmerom politiky TEN-T je pohyb vojenských síl v rámci EÚ aj mimo jej hraníc, čo sa uvádza v akčnom pláne vojenskej mobility. Fyzické, právne a regulačné prekážky, napríklad nezlučiteľná infraštruktúra alebo ťažkopádne colné postupy, v súčasnosti bránia takémuto pohybu. V záujme odstránenia prekážok musia byť vhodné siete vybavené v súlade so zásadou dvojakého civilno-vojenského využitia infraštruktúry pre príslušné časti TEN-T.

V novej TEN-T sa musia rovnako zohľadňovať všetky druhy dopravy. Technologická neutralita je dôležitá na zníženie celkových emisií z odvetvia dopravy a zároveň na zabezpečenie mobility občanov za dostupné ceny. Treba sa vyhnúť použitiu rovnakého prístupu ku všetkým druhom dopravy a zdrojom energie.

Treba zachovať kvalitu cestnej infraštruktúry a podporiť prechod na cestnú mobilitu s nízkymi emisiami. Hlavným princípom musí byť nulová úmrtnosť na cestách.

Železničná doprava zohráva kľúčovú úlohu pri dekarbonizácii dopravy. Vnútroštátne priority často viedli k presunu toku tovaru zo železníc na cesty. Treba posilniť železničné prepojenia, najmä cezhraničné spoje a prepojenia medzi hospodárskymi centrami. Osobitná pozornosť by sa mala venovať aj vlakovým spojeniam, ktoré by mohli odľahčiť trasy s vysokou frekvenciou nákladnej a osobnej dopravy. Treba optimalizovať železničné koridory a pri plánovaní zabezpečiť prepojenosť, interoperabilitu a dostatočnú kapacitu.

Musí sa zabezpečiť zvýšenie kapacity a kvality vnútrozemských vodných ciest a ich dobrá splavnosť. Vnútrozemská vodná doprava do veľkej miery závisí od hĺbky riek. Preto je dôležité, aby sa infraštruktúra vnútrozemských vodných ciest prispôsobila výzvam, ktoré prináša zmena klímy. Treba podporovať cezhraničné riešenia, digitalizáciu a inovácie. Treba uznať cezhraničnú úlohu vnútrozemských prístavov a zabezpečiť zvýšenie multimodálnosti v hlavných vnútrozemských prístavoch.

Letecká doprava zohráva dôležitú úlohu z hľadiska vnútornej prepojenosti EÚ, a to najmä s okrajovými a ostrovnými oblasťami. Revízia TEN-T by mohla byť dôležitým nástrojom na urýchlenie zavádzania alternatívnych palív v tomto odvetví, avšak až po posúdení ich vplyvu.

Nariadenie by malo tak isto podporovať úsilie o prepojenie EÚ s územiaми mimo jej vonkajších

hraníc. Jeho cieľom by malo byť zabezpečenie čo najväčšej kontinuity siete medzi EÚ a susednými krajinami. Podporiť treba predovšetkým začlenenie západného Balkánu. Rozvojom dopravnej siete podľa zásad TEN-T by sa mohol západný Balkán lepšie integrovať do jednotného trhu Únie. Zúčastnené strany v kandidátskych krajinách by mali byť zapojené do procesu revízie, napr. prostredníctvom Dopravného spoločenstva WB6. Osobitnú pozornosť treba venovať aj novým hraniciam, ktoré v Únii vzniknú v dôsledku vystúpenia Spojeného kráľovstva. Zohľadniť sa musia predovšetkým účinky vystúpenia na regióny Severného mora a atlantické regióny.

Viacere štúdie ukázali, že dokončenie hlavných sietí TEN-T brzdia oneskorenia v procese vnútroštátneho plánovania. Komisia preto musí posilniť svoj dohľad nad realizáciou TEN-T. Treba posilniť nástroje, ktoré sú už k dispozícii na základe súčasného právneho rámca, aj úlohu a právomoci európskych koordinátorov. Členské štáty musia brať vážne svoje povinnosti vyplývajúce z nariadenia o TEN-T a riadne ich plniť. Zefektívnenie administratívnych a súdnych postupov a vyššia miera digitalizácie budú musieť byť dôležitým krokom, ktorý musia členské štáty podniknúť, aby urýchlili proces dokončenia dopravnej infraštruktúry.

Na splnenie cieľov TEN-T sú nevyhnutné dostatočné investície. Všetky príslušné fondy EÚ (NPE, InvestEU, EŠIF, Horizont Európa atď.) a úvery Európskej investičnej banky musia zohľadňovať špecifické potreby odvetvia dopravy. Treba sa vyhnúť rozpočtovým škrtom. Finančnú podporu pre dopravné projekty môže oslabiť nedostatočná koordinácia medzi inštitúciami, neschopnosť dokázať pridanú hodnotu financovaných projektov, ťažkosti menej rozvinutých regiónov pri využívaní zložitých finančných mechanizmov a nedostatok ochoty členských štátov podporovať cezhraničné úseky. Je preto dôležité zjednodušiť postupy podávania žiadostí a poskytnúť usmernenia menej rozvinutým regiónom a krajinám na modernizáciu ich inštitúcií. Ďalej treba posilniť synergie medzi TEN-T a inými príslušnými nástrojmi EÚ nad rámec NPE (napr. EFRR). Členské štáty sa musia plne zaviazat' k riadnemu financovaniu, najmä vo vzťahu k cezhraničným projektom.

Pripravovaná revízia nariadenia o TEN-T môže priviesť európsku dopravnú sieť opäť na správnu cestu, ale len ak sa vykoná správne. Musí byť ambiciózná a zabezpečiť modernizáciu TEN-T a jej pripravenosť na budúcnosť. Dokončenie transeurópskej dopravnej siete musí byť pre Úniu hlavnou prioritou.